PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

З КРАЇНИ НЕВОЛІ І СЛІЗ.

СЛОВО ПРАВДИ ТУҐУТА ПРО ПОЛЬЩУ.

Тижневик "Визволення" надрукував отвертого листа Туґута до своєї партії. Частина листа, де цей найвидатніший представник лівиці характеризує сучасне становище Польщі, уявляє значний інтерес.

"Польща, — пише Туґут, — пробуває в таких злиднях, в яких вона не була ні разу від часу свого державного відродження, виключаючи лише наступ більшовиків.

"Оздоровлення фінансів і стабілізація валюти, правда, значно поступили вперед, одначе вони ще не закінчені.

"Господарче становище країни погіршується з кожним днем. Селянин мре з голоду, тисячі робітників що дня викидають на вулицю.

"В царині міжнародньої політики ми спали кілька років і зараз прокидаємось з почуттям того, що нам загрожує з усіх боків небезпека. Наші, так звані оборончі спілки, можна легко знищити. З тієї темряви, що нас оточує, чути лише крики ненависти наших ворогів, недовірря і призирства до нашої держави.

"На наших кресах (окраїнах) панує такий лад, що коли через кілька років цей лад не зміниться, то ми там матимемо збройні повстання, котрі відірвуть від нас кілька провінцій, або-ж потоплять їх у морі крови.

"Але це було б ще пів лиха, колиб до цього евангелія ненависти прислухались тільки у звязку з перемінними умовами життя. Протиурядова аґітація знаходить собі відгук через нікчемність і інертність нашої адміністрації, котра списує гори паперів, не рухаючи справи з місця, і між якою ніхто нікому не довіряє, ніхто не несе відповідальности, ніхто не перешкоджує злочинству.

"Адміністрація нехтує громадянами і їхніми інтересами. Трудно знайти більш підходяще опреділення для сучасних політичних подій, як той вираз, що "Польща тримається на безправі".

Наприкінці Туґут говорить про необхідність "великих і сміливих" реформ. Звертаючись до "Визволення", він зазначає на необхідність компромісу, щоб виконати хочаби частину програми.

Як на приклад, Туґут вказує на справу з національними меншостями, де "Визволення" має в програмі автономію окраїн. Одначе, оскільки у сучасному соймі не може бути й мови про це, Туґут змушений був для переведення хоча-б деяких уступок національним меншостям піти на угоду з правими. До цих угод, для переведення "великих і сміливих" реформ, Туґут закликає польські партії, а в першу чергу "Визволення".

РАДИТЬ ПОЛЬЩІ ЗРЕЧИСЯ УКРАЇНСЬКИХ І БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

Відомий у Польщі сенатор Українець Карпінський знову виступив на засіданню польського сенату з гострою критикою політики польського уряду. В своїй промові він сказав:

"Польська держава відірвала частину України і, маючи через це довгий кордон на Сході, провадить вперту боротьбу з місцевим населенням, вживаючи до цього нечуваної політики терору. Ця політика примушує Польщу тримати під рушницею величезну армію, видатки на яку зовсім не відповідають буджетовим можливостям держави. Національна політика Польщі де-далі більше переконує національні меншости в тому, що шлях до свого економічного й культурного розвитку вони знайдуть в утворенню власної держави, або в приєднанню до сусідніх східніх Радянських Республік. Польський уряд в кращому разі здатний лише на дрібні, мізерні подачки, про які свідчать славнозвісні ублюдочні три кресові законопроєкти. Тільки з багнетами Польща зможе панувати в цій області. Становище зараз таке, що всі видатки на військове "усмирення" окраїн зростають з кожним днем, і невідомо, чим це все закінчиться.

"Повиннося щиро сказати, що державні інтереси Польщі вимагають того, щоб вона відмовилась від українських та білоруських земель. Треба дати Українцям та Білорусам змогу обєднатися з своїми сусідами в одну державу". (Ці слова приглушуються гамором на правих лавах і вигуками: "Зрадник!" "Ви зрадили сенаторську присягу!").

У відповідь на ці вигуки Карпінський сказав: "Я говорю від імени українського народу і даю Полякам тільки гарну пораду. Імперіялістична психольоґія польських державних діячів не має змоги зрозуміти ні свої власні інтереси, ні задоволити законні вимоги инших народів, що стогнуть під важким ярмом польської державности. Визволення цих народів прийде своїм власним шляхом".

КАРНІ ЗАГОНИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ПОВСТАНЦЯМИ.

У звязку з поширенням в Польщі партизанського руху, міністерство внутрішніх справ орґанізувало великі військові загони по всіх 17-ти воєвідствах й відіслало їх на боротьбу з партизанами.

Недавно з Варшави вийшов на окраїну значний поліцейський загін з великою кількістю кулеметів. До загону надано також спеціяльних розвідчиків.

КАРАЮТЬ ВЯЗНИЦЕЮ ЗА ОБОРОНУ 8-ГОДИННОГО ДНЯ ПРАЦІ.

Окружний суд присудив редактора робітничого журналу "Робітниче Слово" Негебзура на два роки вязниці та позбавлення прав за вміщення статей, в яких закликається польський пролетаріят орґанізованими вчинками змусити уряд і промисловців скасувати 10-годинний робочий день у Горішньому Шлеску.

Одночасно редактора "Пшеґльонду" присуджено на 1 рік вязниці за такі самі статті. Присуд є настільки безпідставний навіть у літописях польського буржуазного правосуддя, що частина ліво-буржуазної польської преси зазначає, що суд зробив чимало процесуальних помилок, які слід оскаржити.

ГОЛОДІВКА ВЯЗНІВ.

У польських вязницях не припинилася система катування політичних вязнів.

У головній Варшавській вязниці "Павяк" по роспорядженню начальника вязниці катовано політичного вязня, що не досить ввічливо (на думку польської адміністрації вязниці) відповідав на запитання начальника вязниці. Довідавшись про це, політичні вязні, як чоловічої, так і жіночої вязниць подали протест і демонстративно відмовилися вести які-небудь розмови з адміністрацією вязниці. Частина політичних вязнів оголосила голодівку.

Варшавський прокурор, що прибув до вязниці, наказав розмістити всіх політичних вязнів в окремих камерах і закувати їх у кайдани. Розміщені в окремих камерах політичні вязні оголосили голодівку.

Польська буржуазна преса, до якої приєднуються пепеесівці, бажаючи змякшити факт знущання з політичних вязнів, пише, що голодівка оголошена згідно з інструкціями Ц.К. польської компартії.

НА ВУЛИЦЯХ АНҐОРИ, СТОЛИЦІ ТУРЕЧЧИНИ.

(З записок книжки туриста.)

— Бум-бум-бум-бум! — бухкає барабан за рогом вулиці.

— Трилі-трилі-трилі-трилі! — Голосними трелями верещить флейта.

Я виходжу на поріг кафе й бачу, що до рогу вже мчиться дітвора. Діти й тут, як скрізь, рухливі й цікаві. Підростаючи, вони входять до загального повільного темпу.

— Бум-бум-бум!..

— Трилі-трилі-трилі!

Еге, та це весільний поїзд. Молоду везуть до молодого.

З-за рогу виходить, оточений метушливою юрбою дітвори, кремезний Турок у білій куртці, з барвистим перевязом через плече і в "широких, як чорне море" шароварах, з матнею аж до пят. На чорному наплічному ремені висить у нього бубон і він широкими рухами дужої руки вибиває в нього лунко і мірно. Майже чорне від загару обличчя, з курчавою борідкою, усміхається, показуючи білі зуби і граючи білками веселих, блискучих очей. З усіх боків і майже біля ніг бадьорого давульджі (барабанщика), крутиться малеча в червоних, як мак фесках, що миготять на сонці і з захопленням і заздрістю стежать очима за палицею, що дзвінко бє по туго натягнутій шкірі.

Позаду барабанщика ступає флейтист; нахиливши голову, він видуває з флейти, водячи по ній губами, пронизуваті звуки.

Через плече його висунулась конячa морда. На невеличкому, сірому з плямами конику, з маленькою головою, вогневими очима й пріщупленими ушима — прикмети арабської крови — пишно сидить пузатий дід, із сивою бородою. Товсто намотаний круг живота барвистий перевяз свідчить про його не аби яку кремезність. За ним — троє везе на довгому древку великий національний прапор. Червона тканина виблискує в проміннях сонця. Їдучи поруч, по обидва боки вулиці, пробують гарцювати десятків зо-два верхівців, супроводячи... новенький, блискучий "форд" — несподіваний гострий дисонанс серед цієї патріярхальної картини.

Під широким зациналом, в яскравому шовковому убранні, коліровою плямою маячить під снущеним верхом "форда" фіґура молодої. І чорною плямою пропливає чадра, що закриває її обличчя.

Десятки візницьких бричок поволі сунуть одна за одною. Зпочатку брички з одкинутим верхом — в них їдуть чоловіки. Яскраві східні фарби. Майже всі в білих літніх одягах. Тільки червоні фески відріжняють їх від звичайного европейського обивателя. Гостроносі пантофлі, світлі панчохи. Мода! Европа! Проґрес!

А за відкритими — тягнеться низка бричок із щільно закритим верхом: везуть жінок та дівчат. Яскраві одяги й чорні плями закритих облич... Тільки діти вільно соваються на передніх лавочках, підставляючи свої маленькі засмаглі обличчя.

А "форд" виблискує новим ляком і пихкає — не в такт, о, звичайно, не в такт бухканню барабана і верещанню флейти...

І проходить цей поїзд, сполучуючи шаровари "як чорне море" з інтернаціональним піджаком, цехового привілейованого середновічним статутом барабанщика з виробом вищої стадії капіталістичної концентрації, пихкання "форда" і доісторичну дисгармонію сопілки.

Дідусь, що етоїть поруч мене біля кафе, почуває це й неприхильно бурчить.

От, і молоду провезли не так, як слід: треба було везти після мужчин на чолі поїзду жінок, і жінки виглядали через запинала, ну і потім цей "форд"...

Взагалі це вже весілля "аля франка", на чужоземний зразок.

Бурчи, бурчи дідусю! Ти не перешкодиш форду врізатися в гущу застиглого побуту. Форд суне в нетри Анатолії невпинно й безоглядно.

Вже не тільки трамваї є в Константинополі, але й страйк трамваєвих службовців, вже не тільки військо має твоя країна, дідусю, але є тут та і в инших місцях військові заводи, є й залізниці, що весь час будуються і проходять у февдальні нетри. Тудки паровозів та фабричних труб будять сонну тишу. І нове життя, що йде з звідусіль, принесе нове слово, нові пісні.

Пихкай форде, везучи брудною вулицею старовинної Анґори закутану молоду. Он вона визирає вже крізь чадру.

Пихкай форде! Вперед, машино!

Турист.

ТЯЖКІ ЧАСИ І ДЕ РЯТУНОК.

Ріджайна, Саск.

Була зима — не було роботи, прийшла весна, а за нею літо — нема роботи. Ось вже й жнива, а роботи таки нема. Бо жнива цего року такі, що жати нема що, а де є що жати, туди компанії навезли стільки робітників, що вони не мають що робити. Бідний фармер сам не має що жати, а багатий хоч і має, то шукає за здоровим робітником, який розуміє вже роботу, і то мало платить. Чому-ж йому не вибирати, коли має з чого? А робітників наїхало на жнива, як в осени листя нападало з дерева. Тисячі їх ходять по вулицях, ночують під отвертим небом, бо не мають за що наняти кімнату. Ходять вулицями голодні, змучені, при биті горем, аж страшно дивитися. А що буде зимою?

Між робітниками блукають також і фармері, котрим не вродило, котрі покинули свої фарми і пішли, щоб нанятися в тих щасливців, яким вродило. А роботи нема. Ніде не може найти роботи ні робітник, ні той горе-фармер: в лісах літом не працюють; майнері страйкують; на залізницях через посуху, що не буде чого цего року возити, відправляють робітників з роботи, і так без кінця і краю. Тим, що ще мають сяку-таку роботу, знижують заробітну платню.

Така то, товариші робітники й фармері, капіталістична господарка. Пани панують, їм і горя мало, а ми блукаємо, як приблудні вівці та ще й ворогуємо самі між собою. Шукаємо праці, куска хліба, а за плечима голод. Де не поїдеш, де не подивишся всюди одна і та сама сумна пісня: там страйк, тут відправляють з роботи, а там зовсім ти нікому не потрібний. І доки так буде — ми самі не знаємо.

Що-ж нам лишається робити? Є одинокий рятунок — це орґанізація. Тільки зорґанізувавшись, ми зможемо зажадати для себе праці. Хоч тепер є вже частина робітників і фармерів зорґанізованих, але їх лише маленький гурток в порівнанню до загальної маси і вони не в силі щось виборoти. Треба всім нам йти в орґанізацію і братися за діло. Треба в орґанізації вчитися боротися за права на овочі своєї праці.

Ви скажете, що куди там нам, ми темні, не знаємо що робити? А хто-ж за нас буде робити? Пани? Інтеліґенція? Та їм й так добре, вони раді, що ми темні і неорґанізовані. Нема нам на нікого покладатися, а тільки на самих себе. Багато часу ми змарнували, не використали. Мали колись роботу, не дбали про завтрішний день і нині маємо наслідок. А нас кликали передові товариші ще й тепер кличуть. І доки-ж ми будемо так ходити? Скажете, що не знаємо куди йти? Ні, цего ми тепер не скажемо, бо в кожному місті є тепер робітнича орґанізація. У всіх більших і менших місцевостях Канади є тепер Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, є Українська Секція Комуністичної Партії Канади. Це для українських робітників. Для робітників инших національностей є їх секції, їх гуртки. А де нема, там треба створити.

Але я говорю про нас, українських робітників і фармерів. Пора нам вступати в ті свої орґанізації і працювати в них, вчитися, боротися. Свідомі товариші дадуть нам моральну піддержку, поможуть нам, а ми їм. Ми не грамотні, це так. В орґанізації ми навчимося. Я сам мало що розбирався в письмі, але тяжке положення примусило мене вчитися грамоти, бо я хотів знати чому одні панують, а другі горюють. А ми живемо не в бідній країні, але в багатій, де всего є досить, а ми такі бідні.

Так довго, товариші, як ми так будемо ходити і дивитися один на другого вовком, ми будемо бідні і без роботи. Тільки тоді ми краще заживемо, як всі робітники й фармері подамо одні другим руки і скажемо: годі ворогувати! Хай наше горе, лихо, тяжке положення злучать нас до купи, як багачів злучили їх багацтва. Вони тільки тому можуть втримати збудовані нашими мозолями багацтва, що вони зорґанізовані. Ми втратили всі овочі своєї праці тільки тому, що ми розпорошені. Тож, давайте, злучимося і відвоюємо те, що у нас зрабували визискувачі.

Н. М. Францевич.

ЯК ЗМІНЯТИ АДРЕСУ.

Коли переїздите з одної місцевости до другої або переносите з одного помешкання до другого, то не забудьте повідомити зараз нашу адміністрацію, аби змінила Вашу адресу. При цім не вистарчить подати тільки нову, але конше потрібно подати і стару Вашу адресу.

ТОВАРИШКО! ТОВАРИШУ!

З "Українських Робітничих Вістей" ви довідаєтеся про світові політичні події, про робітничий всесвітній рух. Але вам треба також читати дещо більше з области науки, літератури. Тому, передплатіть собі двотижневий ілюстрований журнал

"РОБІТНИЦЮ"

що ширить клясову освіту і знання науки. Матеріял однаково цінний так для робітниць, як і для робітників. Річна передплата $1.50, піврічна 80 ц.

Ширіть "Робітницю" скрізь! Передплачуйте і збирайте передплату від инших!

Адресуйте так:

THE WORKINGWOMAN

UKRAINIAN LABOR TEMPLE

Cor. Pritchard and McGregor Sts., — Winnipeg Man.

Юрко Тютюник.

КОЛЬОНІЗАЦІЙНИЙ ПОХІД НА ЗАХІДНУ УКРАЇНУ І БІЛОРУСЬ.

(Стаття для "Укр. Роб. Вістей" з України.)

Відродження нинішної польської державности є наслідком світової війни і революції. Війна і революція струсонули старим світом і під його руїнами поховали шати Романових, Гогенцолернів і Габсбурґів.

На величезних просторах бувшої царської імперії революція поховала і старий соціяльний лад; робітники та селяне завоювали владу і створили свої національні Республіки працюючих, обєднавши їх в Союз Соціялістичних Радянських Республік. Рівнобіжно з вирішенням питань соціяльних, працюючі маси вирішують питання національні, досі нечуваними методами в мірнику кольосальної країни, що заселена багатьома десятками ріжних націй. Ті нації мають неодинакову численність, перебувають не на одинакових рівнях культури та цівілізації, не в однаковій мірі забезпечені природними багацтвами своїх країн. В таких умовах задовольняюче вирішення національних питань є надзвичайно тяжким завданням. Та геній працюючих мас ізнайшов шляхи до вирішення такого складного питання, як національне. Цей шлях знайдено на площині повної рівности всіх національностей, незалежно від їх численности, ґеоґрафічного положення, рівня культури, цівілізації та багацтва. Вирішення національного питання в Радянських Республіках утихомирило взаємні відносини між багатьома націями, що до того часу провадили між собою запеклу боротьбу, і ліквідація найжорстокішої міжнаціональної боротьби є найкращим доказом розумного вирішення ґрандіозного завдання.

Зовсім не так стоїть справа там, де працюючі маси понесли поразку, хоч-би й тимчасову, де владу тримає у своїх руках буржуазія. Роспад бувшої Австро-Угорської імперії і визволення етноґрафічних польських земель з під пруського панування ані на один крок не посунули людство до вирішення не лише соціяльних питань, але й питань національних.

Замісць ріжно-національної Австро-Угорщини утворено ріжнонаціональні чехословацьку, югославську, румунську та польську держави. Замісць гноблення Німцями та Мадярами зараз багато націй стогнуть в неволі пануючої польської, румунської, чехословацької та югославської буржуазії. Вузол національних противолежностей, що його на Сході розрубано рукою революційних мас, там на Заході все тісніше затягує буржуазія.

Відроджена напівфеодальна, напівбуржуазна Польща дає надзвичайно яскраві приклади насильства над національними меншостями, найбільше яскраві приклади спроб неґативного вирішення національних питань, найбільше яскраві зразки безпорадности і кретинізму буржуазних політиків і їхньої нездібности вирішити великі завдання, які висовує саме життя і розвиток людства. Народжені національні питання намагається буржуазія повернути до небуття, колесо історичного розвитку людства повернути назад.

Одним із багатьох зразків політики національного гноблення є кольонізація Поляками білоруських та українських земель. Ту кольонізацію роспочато польським урядом, що має мету заселити непольські окраїни польським населенням. В отакий спосіб польська буржуазія гадає зміцнити своє становище на завойованих землях, насаджуючи там ґрупи населення, що співчувають буржуазному устроєві. Оцінюючи обєктивно становище, доводиться визнати, що польська буржуазія поставила собі ґрандіозне завдання. Бо в решті відносно надійне для польської буржуазії становище на українських та білоруських землях могло, і то тимчасово, бути утворене після кольонізації половини території нинішної польської держави; при тому численність населення на окраїнах мала-би збільшитися майже вдвоє, а етноґрафічну Польщу довелося-б спустошити, висилаючи звідтіля кольоністів. Не легко відгадати, чи здавали собі гарячоголові польські політики справу кольонізації такою, як вона є, чи розуміли вони ґрандіозність руйнуючої роботи, яку вони постановили зробити. Але зате відомо, що перспективи кольонізаційної політики здавались польським державникам дуже рожевими і принадними. У червні 1920 року президент польських міністрів Скульський, приймаючи делеґацію від Білорусів, щиро запевняв делеґатів у доцільности такої політики і між иншим висловився:

"Запевняю вас, мої панове, що через яких років 50 про Білорусів у Польщі навіть і чутки не буде"...

Оскільки відомо, Білоруси більше делеґацій до уряду Речі Посполітої не висилали. І певно навіть сам пан Скульський не сподівався, що його мрія здійсниться трохи раніше 50 років... шляхом обєднання білоруських земель в Білоруській Соціялістичній Радянській Республіці, що є цілком запевнене, зважаючи на буйний зріст свідомости білоруських мас. Думки Скульського були иншими — за півсотні років гадав остаточно зпольонізувати і винищити Білорусів та Українців.

Думка про кольонізацію непольських земель Поляками муляла в головах польської буржуазії, головно середньої та дрібної, заздалегідь до її здійснення. Ідеольоґами кольонізаційного походу на Схід є т. зв. селянські партії "ПЯСТ" (лідер Вітос) і "Визволення" (лідер Туґут), особливо першa. Шляхом кольонізації "пястовці" сподівалися значно збільшити кількість дрібних землевласників-куркулів у державі за рахунок великого землеволодіння і автохтонного селянського населення, а рівнобіжно з тим скольонізувати окраїни. В такий спосіб гадали "пястовці" поширити свою соціяльну базу численно і теріторіяльно для своєї націоналістичної політики.

Кольонізаційну політику попирають всі польські партії т. зв. "лівиці" й "центра". Лише крайні праві партії, попираючи кольонізацію, бажали-б перепроваджувати її виключно за рахунок земель автохтонного місцевого селянства і не бажають поступатися землями поміщиків на користь польської націоналістичної політики. Лише Комуністична Партія Польщі провадить боротьбу проти імперіялістичних забаганок і своєї буржуазії.

Польське законодавство про кольонізацію окраїн тісненько переплутане з законами про аґрарну реформу, яку буржуазія мусіла приобіцяти селянству в критичний мент для себе. Так 10-го липня 1919 року польський сойм ухвалив прінціпи майбутньої земельної реформи, яку передбачено було перепроваджувати за рахунок парцеляції великих земельних маєтків. Але до практичного перепровадження земельної реформи буржуазія не поспішала приступити, аж доки в решті ціла реформа не перевернулась у дику кольонізацію окраїн. Приступленно до перепровадження тої "реформи" лише після переходу влади до "пястовців" на чолі з Вітосом.

У той час буржуазна влада у Польщі була загрожена, мент був занадто критичний. Війська Радянських Республік переступили етноґрафічну межу польської території та загрожували самій Варшаві. Замісць польського прапора у Смоленську, Києві та Одесі, про що мріяли польські імперіялісти, перед ними стала мара червоного прапора на Бельведері у Варшаві і на Вавелі у Кракові. Такий критичний стан не-аби-як нахарапудив буржуазію, і навіть праві рішили зробити поступки масам. Тоді було зорґанізовано Раду Оборони Держави, яка оголосила відозву, в котрій обіцяла нарізати землю захистникам буржуазної Польщі.

(Дальше буде)

Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти".